

MUZEJNÍ ČTVRTLETNÍK

Hostinec U Patočků
Další kapitola turnovských
dějin turistiky.

Strana 4

Brož Thomase Gentileho
Víc než pouhý dar do sbírky
muzea.

Strana 5

Podvod na druhou
I sbírky mohou mít své
omyly.

Strana 3

Co nás čeká a co bylo?
Přehled akcí a výstav
i fotovzpomínky.

Strana 8

Dlaskův statek: živá historie lidové architektury

Autor textu:

VLADIMÍRA JAKOUBĚOVÁ

Dlaskův statek zanechal před 130 lety svůj výrazný otisk coby klenot lidové architektury na Národopisné výstavě československé v Praze. Akce se roku 1895 stala mimořádnou kulturní a společenskou událostí a představovala oslavu lidové kultury a národní identity. Trvala téměř půl roku a navštívily ji dva miliony návštěvníků. Česká společnost prostřednictvím této akce demonstrovala před celou Evropou svoji národní identitu a touhu po politické emancipaci. Na výstavišti v Královské oboře byly kromě výstavních pavilonů vystaveny typy lidových staveb ze všech českých a moravských regionů. Z oblasti Pojizeří to byl statek z okolí Turnova, postavený podle projektu architekta Jana Vejrycha, jemuž byly hlavní inspirací

kresby Jana Prouška. Turnovský malíř Jan Proušek patřil mezi první nadšené badatele, kteří upozorňovali na výjimečnost lidového stavitelství na Turnovsku, zejména pak na objekt Dlaskova statku v Dolánkách.

Bývalá svobodnická usedlost a rychta dodnes patří k výjimečným památkám lidového

stavitelství v Čechách. Objekt se nachází v údolí řeky Jizery ve vsi Dolánky, která byla až do roku 1945 součástí hruborohozeckého panství. Prvním držitelem usedlosti, později nazývané Dlaskův statek, byl podle Berní ruly z roku 1654 sedlák

Pokračování na straně 2

Pokračování ze strany 1

Václav Kvapil (v soupise obyvatel podle výry z roku 1651 je uváděn jako Václav Dolanský). Když v roce 1667 zemřel, prodala jeho žena Kateřina celý grunt svému zeti Jiřímu Dlaskovi. Ten byl prvním držitelem hospodářství z rodu Dlasků, který na gruntu hospodařil po dvě staletí. Poslední z nich, Josef, postoupil statek zatížený dluhy Františku Brožovi. Rod Brožů a s ním spřízněný rod Frydrychů hospodařil na statku v letech 1883–1953. V 50. letech 20. století byli spoluvlastníci statku Jan Frydrych, Vlasta Melicharová, rozená Brožová, a její matka Anna Frydrychová tehdejší totalitním režimem obžalovány z ohrožení jednotného hospodářského plánu a Okresním soudem v Turnově odsouzeny. Jejich majetek byl zkonfiskován a objekt i s pozemky převzalo JZD Bukovina. Po několika letech družstevní péče byl obytný dům i hospodářské budovy v havarijním stavu. Na doporučení památkářů byl JZD Bukovina statek odebrán a v roce 1966 svěřen do správy Muzea Českého ráje. Rekonstrukce, která měla zajistit památkovou ochranu objektu, byla zahájena v 60. letech 20. století, kdy byla v přízemí objektu zřízena nevelká národopisná expozice. Celý objekt včetně hospodářských budov byl po dokončení rozsáhlé rekonstrukce návštěvníkům zpřístupněn až v roce 1986. Roku 1993 byl Dlaskův statek vrácen v rámci restitučního řízení původním majitelům. Od tohoto roku objekt spravuje turnovské muzeum na základě nájemní smlouvy.

Dlaskův statek je typickou ukázkou patrové roubené lidové architektury turnovského typu. Původně stál u brodu přes řeku Jizeru, na dnešní místo byl přenesen Václavem Dlaskem na počátku 18. století. Důvodem byla snaha ochránit stavení před škodami, které způsobovaly jarní povodně. Obytné stavení s chlévy bylo sroubeno z nových trámů, staré trámy byly použity na stavbu stodoly. Stavební práce včetně trámcového oplocení se dvěma branami byly dokončeny v říjnu roku 1716. V roce 1740 k usedlosti přibyla horní zahrada a vrata v dolní části dvora. Nejčilejším stavebníkem z rodu Dlasků byl v pořadí již třetí Václav, který hospodářství spravoval v letech 1778–1812. Na přání své manželky nechal turnovským kameníkem Janem Chládkem postavit v roce 1784 před statkem sochu Panny Marie. V roce 1789 přistavěl k obytnému stavení kvelb a nad ním špýchar, příčně vsazený do krovu. O deset let později nahradil prohnílé roubení v obytné části domu, chlévech a maštalích

TABULKA 6.

Schéma objektu statku z okolí Turnova z Národopisné výstavy československé v Praze roku 1895.

omítnutým pískovcem, stropy opatřil omítkou, pořídil kachlová kamna s medencem, provedl rekonstrukci sklepa pod stodolou a přistavěl teletník. V roce 1812 předal hospodářství synovi, písmáku Josefu Dlaskovi. Ten byl na svou dobu výjimečně vzdělaným člověkem. Na přání otce navštěvoval školu v Jenišovicích, v Turnově se učil hře na piano a v kostele sv. Františka v Turnově hrával na varhany. Byl sebevědomým a prosperujícím hospodářem, který se věnoval i ovocnářství. V roce 1821 se stal rychtářem. Zasloužil se o založení obecné školy v Dolánkách a prosadil řadu protipovodňových opatření. Jako hluboce věřící člověk pořádal na vlastní náklady na svátek Nanebevzetí Panny Marie procesí do Turnova, které šlo přes lávku a nový mostek přes Jizeru, postavený jeho otcem v letech 1802–1809. Udržoval přátelské styky s vrchností a ve svých pamětech vzpomínal na závody na saních, které pořádal s hrabětem Desfours, i na společné oslavy Posvícení. Do stavebních úprav se příliš nepouštěl. Jediným jeho dílem byla úprava špýcharu nad kvelbem na výměnek. Až jeho potomci ke světnici v přízemí přistavěli světničku, čímž rozšířili štítové průčelí, vyměnili okna a na dvoře postavili kolny. Důkladné rekonstrukci byl statek podroben v roce 1942, kdy hospodářství spravovaly spřízněné rody Brožů a Frydrychů. Těm památkový úřad přispěl na opravu stodoly, pavlače

a lomenice obytného domu. Dostalo se také na dolní vrata, která byla rekonstruována podle Prouskových studií. Práce spojené se záchranou objektu pokračovaly i v období, kdy objekt převzalo do správy turnovské muzeum. Jednalo se především o záchranné stavební práce, které byly prováděny v souladu s památkovou ochranou objektu. V tomto duchu práce zajišťují i současní majitelé.

Dlaskův statek je významnou ukázkou lidové architektury. Obytnou část tvoří světnice, černá kuchyň, síň, komora a chlév v přízemí, zatímco patro s pavlačí propojuje ložnici hospodáře, výměnek a komory. Stavbu zdobí bohatě skládaná lomenice, která odráží konstrukci krovu sedlové střechy. V areálu se dochovala stodola s příčným průjezdem a klenutým sklepem, jejíž roubené stěny s volnými spárami umožňují větrání. Pro svou historickou a architektonickou hodnotu byl statek roku 2010 prohlášen Národní kulturní památkou České republiky. ★

Podvod na druhou

Autor textu:
JAN BUBAL

Jiří Šolc byl turnovský lékař, dokumentátor a konzervátor pro ochranu přírody v turnovském okrese. Byl nejen vášnivým obdivovatelem přírody a památek Českého ráje, ale také sběratelem a odborníkem v mineralogii. Několik let vedl oddělení mineralogie turnovského muzea, navrhl a instaloval zdejší první mineralogickou expozici. Za svého života shromáždil velkou sbírku především místních kamenů, jejíž část sám věnoval muzeu, kde vytvořila základ dnešní mineralogické sbírky. Další část, kterou dosud vlastnila rodina, se do muzea dostala v roce 2014. Její součástí byla také nemalá kolekce minerálů z příbramského rudního revíru, který je historicky největším ložiskem stříbra a olova v České republice.

„Zajímavostí je, že sbírka obsahuje též zdařile falšované nebo úmyslně zaměněné vzorky.“

Soubor příbramských minerálů čítá na 200 vzorků převážně rudních minerálů, ale obsahuje i krásné drúzy krystalů kalcitu, křemene nebo barytu. Všechny vzorky jsou opatřeny původními cedulkami, na kterých je ručně tužkou napsán název minerálu, lokalita, v některých případech i konkrétní důl, a cena, za kterou byl vzorek pořízen. Všechny minerály byly zakoupeny korespondenčně, žádný nebyl sbírán Šolcem osobně. Zajímavostí je, že sbírka obsahuje zdařile falšované nebo úmyslně zaměněné vzorky. Například do křemenného krušku dolepený krystal antimonitu nejspíš z Rumunska, boulangerit na kalcitu z rumunské lokality Herja označený jako Příbram, nebo unikátní krystal diaforitu, který vlastně není diaforem.

V této části bych se chtěl věnovat poslední jmenovanému vzorku. Minerál diaforit ($\text{Pb}_2\text{Ag}_3\text{Sb}_3\text{S}_8$) byl poprvé na světě popsán právě z Příbrami (1871), kde tvoří mikroskopická zrna v krušcích a vzácně i dokonale sloupcovité rýhované krystaly o velikosti 2–7 mm (ojediněle až 1 cm) v dutinách rudních žil. Později byl objeven v Kutné Hoře a vzácně i v Jáchymově. Obecně se ve světě jedná o velmi vzácný a mezi sběrateli žádaný minerál stříbra. Je tedy jasné, že 3 cm velký krystal bez poškození by byl světovým unikátem. Když jsem na vzorek narazil, tak jsem okamžitě kontaktoval našeho předního odborníka na příbramské minerály Mgr. Pavla Škáchu, Ph.D. Podrobný výzkum vzorku odhalil překvapivé informace. Chemická analýza totiž ukázala, že se jedná o bournonit, nikoliv o diaforit, což bylo trochu zklamání. I když bournonit (PbCuSbS_8) tvořil na březohorských rudních žilách až 5 cm velké tlustě tabulkovité krystaly v dutinách krušku a sideritové žiloviny, patřil by tento vzorek již svým netradičním krystalovým tvarem a rýhováním k příbramským „unikátům“. V tu chvíli přišel ale druhý šok, protože při dalším průzkum jsme zjistili, že krystal byl do křemenného krušku vlep a okraje byly posypány drobnými krystalky křemene tak obratně, aby to nebylo na první pohled poznat. Vzorek, který mohl být jedním z nejcennějších vzorků z příbramského rudního revíru vůbec, je tedy „podvrh“ a dr. Šolc byl tak nevědomky v případě tohoto vzorku podveden v podstatě dvakrát. Vzorek byl pořízen za 180 Kč (pravděpodobně ve 40. letech 20. století). Sice nelze potvrdit ani vyvrátit, jestli rýhovaný krystal bournonitu pochází z Příbrami nebo z jiného ložiska (např. z Rumunska), ale i tak má vzorek svoji „muzejní“ hodnotu. Vzorek je možné spatřit na výstavě *Krásy příbramských minerálů*, která potrvá až do 13. července. ★

Minerál diaforit ze sbírky MUDr. Jiřího Šolce.

Expozice archeologie míří do finále

Autor textu:
JAN PROSTŘEDNÍK

Archeologové z turnovského muzea, výtvarníci Martina Hamouzová, Erika Huptychová a Jiří Bartoš dokončují poslední úpravy podoby nové archeologické expozice, která byla v posledním čtvrtletí roku 2024 podpořena částkou téměř jeden milion korun z Fondu malých projektů programu Interreg Česko-Polsko. Jde o projekt s názvem *Od kamene ke sklu* (reg. Č. N.020.02.0065), jehož partnerem je Regionální muzeum v polském Jaworu.

V závěru loňského roku byly realizovány stavební úpravy včetně stabilizace podlah, sádkartonové vestavby a nové elektroinstalace a nyní se dokončuje nový mobiliář. Ačkoli expozice je prostorově malá, její obsah představoval velkou výzvu pro všechny realizátory. Aby prostě zaujala jak návštěvníka dětského, tak i dospělého. Pro děti je zde připravena trochu tajemná instalace doplněná o dioramata a kukátka s prezentací zdánlivě obyčejných archeologických nálezů, kterou je bude provázet netradiční průvodce. Pevně věříme, že i dospěláky zaujme vtipná forma představení nejstarších dějin naší oblasti. Prostřednictvím exkluzivních archeologických nálezů se návštěvníkům předestře zajímavý příběh o osídlování a dalším využívání krajiny Českého ráje a horního Pojizeří. Ze zajímavých exponátů určitě zmíníme repliku nejstaršího nástroje z území celého Libereckého kraje, jaspisového pěstního klínu z Českého Dubu. Nová expozice přiblíží také příběh kamenných seker z metabazitu z Jizerských hor, které byly před sedmi tisíci lety lukrativním obchodním artiklem, nebo jedinečné šperky a další luxusní artefakty z období mladšího pravěku.

Doufáme, že expozice vzhledem k anglické a polské jazykové mutaci přiláká i zahraniční návštěvníky. ★

Z dějin tur(nov)istiky Hostinec U Patočků

Autor textu:

ANTONÍN MOJSL

Dům čp. 211 v Nádražní ulici (dnes Palackého ulice) byl pro místní i turisty významným místem setkávání a nákupu proviantu. Od roku 1856 ho vlastnili Pavel a Josefa Patočkoví, kteří zde provozovali hostinec a řeznický krám. Pavel Patočka (1830–1905) byl uznávanou turnovskou osobností, působil jakožto předseda řeznického cechu a kapelník hudby zdejšího střeleckého sboru. Od roku 1884 měl dům čp. 211 v držení jeho syn Václav Patočka (narozen 4. září 1853). Starý hostinec, jehož vyobrazení se dochovalo na fotografii z konce 19. století, byl krásnou ukázkou dřívějšího situování městské zástavby štítem do ulice.

Václav Patočka dům kompletně přestavěl a v roce 1898, v den svých narozenin, si v něm otevřel novou restauraci. V Hlasech Pojizerských svůj podnik patřičně inzeroval: „Čepovati budu výtečné, dobře vyleželé pivo hruborohozecké. – Doporučuji chutně upravené pokrmy, jakož snídane na vidličku, elegantně zařízené hostinské pokoje. Obsluha v každém ohledu výborná a vzorná, ceny mírné. [...] Velmi pěkný byt, sestávající ze 4 pokojů, jedné kuchyně v druhém poschodí jest za mírnou činži k pronajmutí. Vodovod v dome zařízen“. V hostinci mu pomáhala manželka Anna Patočková, roz. Plátková, která ovšem umírá předčasně 29. října 1900 ve věku 38 let na tuberkulózu.

Od srpna roku 1905 byl podnik pronajímán hostinskému Aloisi Klenerovi, který měl zkušenosti z provozu zahradní restaurace na Trávníci. Turisté k němu mohli zavítat na ochutnávku piva z nedalekého pivovaru Josef Táborský. Václavu Patočkovi bylo povolání hostinského patrně osudným. 29. března 1906 umírá ve věku 52 let dle

Na fotografii je možné porovnat velikost hostince čp. 211 s rohovým domem čp. 210, kde sídlí pekařství a který se do dnešních dnů příliš nezměnil.

matričního záznamu na „*alcoholismus chronicus – počasnou otravu alkoholem*“. Od roku 1908 až do první světové války měl hostinec v pronájmu Jaroslav Dorník (1877–1947) se svou ženou Matyldou, roz. Petrnoškovou (1878–1941). Jaroslav Dorník byl dlouhá léta členem místního výboru Společnosti hostinských a výčepníků.

„Staré pojmenování však dodnes zůstává v paměti místních a ne jeden Turnovan si pro kebab chodí stále do Kazaně.“

Po skončení první světové války v roce 1918 se na pár let objevuje ve vedení podniku sám majitel domu Josef Patočka, syn Václava. Bohužel 20. července 1922 umírá v mladém věku 28 let.

Za hostinského Ladislava Černého, který dostal koncesi k provozování v roce 1926, došlo k přejmenování podniku na hotel Kazan. Od roku 1932, kdy hotel prošel úpravou, nabízel turistům 12 nově zřízených vzdušných pokojů s koupelnou, stravování v podobě domácí kuchyně a pronajmutí auta na toulky po Českém ráji. V současnosti se v domě nachází občerstvení s kebabem. Staré pojme-

Hostinec u Patočků po přestavbě v roce 1898. V nice domu se dodnes nachází pískovcová socha sv. Václava. Jedná se o kopii sochy novopackého sochaře Suchardy.

nování však dodnes zůstává v paměti místních a ne jeden Turnovan si pro kebab chodí stále do Kazaně. ★

Hostinec Václava Patočky v Turnově
Nádražní ulice.

Hostinské pokoje nově upravené. Snídaně, obědy a večere v levných cenách. Káva. Výborné nápoje.

Inzerce Patočkova hostince z roku 1904.

Hostinský Václav Patočka na snímku turnovského fotografa Antonína Krτίčky.

Brož Thomase Gentilleho

Autor textu:
MIROSLAV COGAN

Vroce 1991 uvedli čeští šperkaři a emigranti Eva Eisler a Pavel Opočenský na naši scénu skupinu amerických autorů z New Yorku při výstavě Jewellries-Epiphany (Galerie D, vila Portheimka, Praha). Mezi nimi byl také v té době již vysoce respektovaný umělec s italskými kořeny Thomas Gentile (*1936).

Od přelomu 50. a 60. let 20. století demonstruje použitím všedních materiálů jako dřevo, překližka, plast, aluminium apod. odmítavý postoj k zažitě interpretaci šperku jako cennosti z drahých materiálů. Řídí se vnímáním „pravdy“ a „duše“ materiálu. Kromě tvarové i barevně kultivovaných šperků zaujal publikum také mozaikovou technikou jejich povrchu. Tvoří ji drobná barevná mozaika z úlomků drčených a zčásti obarvených vaječných skořápek, jejíž textura se mění s využitím skořápek různé síly od tenkostěnných skořápek malých ptáků, po pštrosí vejce. Tradiční dekorativní techniku přírodních národů, mimo jiné i prérijních Indiánů, aktualizoval o nové materiály, jako třeba syntetickou pryskyřici, a aplikoval na dřevěné jádro budoucího šperku. Jeho „egg-shell pieces“ jsou nezaměnitelné, rezonují například s některými směry op-artu a dnes patří do zlatého fondu amerického a světového moderního šperku. Gentile působil také pedagogicky a jeho kniha Step-by-Step Jewelry (1968) se stala manuálem pro další generaci amerických šperkařů. Velkého uznání se dočkal nejen v USA, ale i v Evropě. V roce 2001 získal třeba prestižní cenu Herbert Hoffmann Preiss, roku 2004 Bavorskou státní cenu a byl poctěn titulem Klasik moderního šperku. Gentileho práce jsou zastoupeny v mnoha amerických a světových sbírkách od New Yorku (Metropolitan Museum aj.)

Thomas Gentile, Brož 10,8 x 5,2 cm, dřevo, vaječné skořápky, pryskyřice, pigmenty, 80. léta 20. století. Muzeum Českého ráje v Turnově, inv.č. T 2620. (Foto: Miroslav Cogan)

po Melbourne (National Gallery of Victoria), Londýn (Victoria and Albert Museum) a Mnichov (Pinakothek der Moderne).

Proto pro nás bylo velmi milým překvapením, když nám Thomas Gentile, na návrh sběratelky paní Susan Grant Lewin, věnoval jednu ze svých proslulých broží. Na počátku této akvizice byla návštěva skupiny amerických sběratelů současného šperku, členů prestižního sdružení Art Jewelry Forum, v Turnově v září 2022, kterou domluvila česká galeristka Julie Bergmann. Američani si prohlédli nejen stálou expozici turnovského kamenářství, granátový kabinet a výsledky mezinárodních šperkařských sympozií. Šťastnou shodou okolností tu zrovna probíhalo 25. sympozium, takže viděli také aktuální výstavu jeho účastníků instalovanou v muzejní klenotnici a také samotné výtvarníky při práci v Kamenářském domě. Pod dojmem z vysoké úrovně našich expozic, mezinárodního rozměru muzejní sbírky a aktivní účasti na poli současného šperku nám paní Susan Grant Lewin, která dlouhodobě spolupracuje s Thomasem Gentilem a pojíjí s ním přátelský vztah, nabídla možnost zprostředkovat dar jeho brože. Po několika emailech, které jsme si se Susan Grant Lewin a Thomasem Gentilem vyměnili, jsme se ujistili o jeho pověsti nejen jako vynikajícího

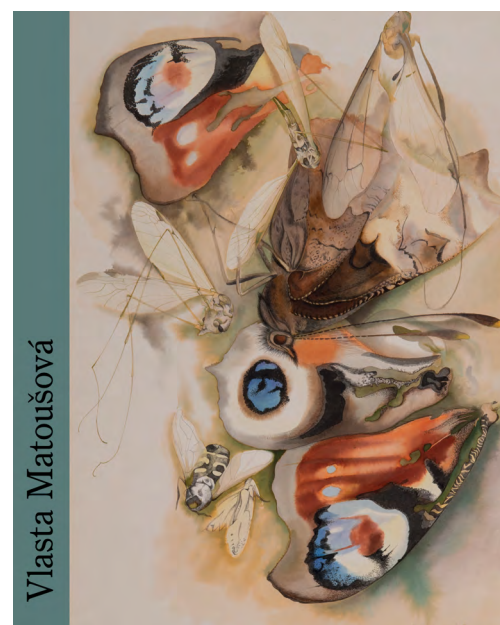
Pokračování na straně 6

Nová kniha: Vlasta Matoušová

Autor textu:
LENKA LAURYNOVÁ

Muzeum Českého ráje v Turnově připravilo u příležitosti životního jubilea grafičky a ilustrátorky Vlasty Matoušové a její bilanční výstavy novou publikaci. Monografie zahrnuje odborný text historičky umění Eleonory Tehníkové, která se zaměřuje na tvorbu Matoušové inspirovanou mikrosvěttem hmyzu a rostlin. Kniha obsahuje 138 barevných reprodukcí kreseb, grafik, maleb a poštovních známek autorky, dále přehled jejích výstav, knih s jejími ilustracemi a seznam ocenění a sbírek, ve kterých je její dílo zastoupeno.

Slavnostní křest monografie se uskuteční v sobotu 12. dubna v 15:00 v Muzeu Českého ráje v Turnově, samozřejmě za přítomnosti paní Vlasty Matoušové, autorky textů Eleonory Tehníkové a kmotra knihy pana Ladislava Bjačka. ★

Mnichovský týden šperku

Autor textu:

LENKA LAURYNOVÁ

Ve dnech 12.–16. března se v sousedním Bavorsku odehrála nejočekávanější událost ve světě současného šperku – Mnichovský týden šperku (Munich Jewellery Week). Pět dní napěchovaných výstavami a vernisážemi, prezentacemi, přednáškami, uvedením nových knih a především nespočetných a důležitých setkání, které si nikdo ze šperkařské komunity, ať už tvůrci, sběratelé či galeristé, nenechá ujít. Protipólem desítek událostí rozestých po galeriích a ateliérech v centru bavorské metropole je mnichovské výstaviště, kde ve stejném datu probíhá Mezinárodní řemeslný veletrh. Jeho součástí je už od roku 1959 prestižní přehlídka Schmuck (Šperk), z níž každoročně vycházejí tři nositelé Ceny Herberta Hofmanna, ocenění pojmenované podle zakladatele této mezinárodní soutěže, která měla přispět k vyvedení Německa z poválečné politické izolace. Soutěž je vrcholnou událostí roku, která vybraným umělcům zajišťuje mezinárodní uznání a nové zásadní profesní kontakty a je záro-

Porota Ceny Herberta Hofmanna 2025 (zleva): Lenka Laurynová (Muzeum Českého ráje v Turnově), Stéphanie Galerneau (Ateliers d'Art de France, Paris), Dr. Markus Eder (Nadace Dannerových; Dannerstiftung; Mnichov), Malte Guttek (Deutsches Goldschmiedehaus Hanau), Cristina Filipe (Lisabon).

veň platformou pro diskuze o nejnovějších trendech ve světě autorského šperku.

Do letošní přehlídky se přihlásilo 789 umělců z 51 zemí, z nichž kurátorka letošního ročníku, litevská historička umění a vrchní kurátorka Litevského národního uměleckého muzea ve Vilniusu, dr. Jurgita Ludavičiene, vybrala 62 finalistů z celkem 29 zemí. Velkou radostí byl úspěch českého výtvarníka Daniela Jirkovského, absolventa turnovské SUPŠ a VOŠ, o kterém jistě ještě mnohé uslyšíme. Pětičlenná porota, složená ze zástupce Nadace Dannerových a odborníků na umění, udělila Cenu Herberta

Hofmanna třem laureátům: Jounghye Park (KR), Nikitovi Kavryzhkinovi (RU) a Eiji Mustonenovi (FI). Jsme hrdí, že naše muzeum bylo součástí této prestižní události a kurátorka Lenka Laurynová navázala v porotě na práci Miroslava Cogana a tradici turnovských šperkařských sympozií. ★

Brož Thomase Gentilleho

Pokračování ze strany 5

umělce, ale také jako velmi milého, moudrého a skromného člověka. Tento dar brože tak symbolizuje nejen kvalitní uměleckou hodnotu, ale i osobní spojení mezi naším muzeem a tímto uznávaným šperkařem.

Například na otázku, proč své práce nedatuje (což je pro historiky umění celkem frustrující), odpověděl: „Narodil jsem se v roce 1936 a zemřu v Tak jsem prožil část dvou století. V historii světa je tento čas méně než zrnko písku, ale k přesnému datování mé práce to stačí.“ Velmi jej také potěšilo, když jsme tento nový přírůstek vystavili v tomto roce jako exponát měsíce února v mezaninu prvního patra a na muzejním webu. Tato jedenáct centimetrů velká brož odhadem pochází z 80. let minulého století a je zajímavá nejen výtvarně, ale i po technické stránce. Ze čtyř variant techniky skořápkové mozaiky, které užívá, jsou na této broži využity všechny. Výběru šperku pro Turnov se účastnila i Petra Zimmermann, která jej přivezla do Evropy. Ona i její bývalý manžel a Thomasův blízký přítel Peter Skubic (1935–2024) byli dlouholetými podporovateli turnovského šperkařského sympozia, což nás s Gentilem symbolicky spojuje. ★

Thomas Gentile (vlevo) s rakouským výtvarníkem a blízkým přítelem Peterem Skubicem na vernisáži Skubicovy výstavy v galerii Loupe v Montclair roku 2012. (Foto: Archiv Galerie Loupe)

PORADENSTVÍ • SOFTWARE • HARDWARE

Dodavatel hardwaru a služeb v oblasti IT pro regionální obchodní partnery včetně Muzea Českého ráje v Turnově.

DRINGS, spol. s r. o., Turnov
www.drings.cz

Stalo se před sto lety

Autor textu:

DAVID MAREK

Před sto lety bylo na zasedání městské rady 31. března schváleno zhotovení pamětní desky Čenku Pacltovi, kterou měl provést prof. Kulhánek působící na zdejší odborné škole (šperkárna). Dnes je stále k vidění na náměstí (Turnovská pivnice U Prince, čp. 137).

V úterý 7. dubna se konala valná hromada Společenského pivovaru a velkostatku hostinských v Malém Rohozci, na níž bylo jednáno o sloučení pivovaru hostinských v Turnově (bývalý Svobodův pivovar) s pivovarem v Malém Rohozci. Po živé debatě bylo přikročeno k hlasování, které ovšem zatím nevedlo k uskutečnění plánované akce. Po měsíci bylo hlasování o stejné věci vyvoláno opět a tentokrát už bylo sloučení obou podniků většinou hlasujících přijato. Za pár měsíců byla k 1. září 1925 výroba piva v Turnově rázně ukončena.

Počátek Krajské výstavy v Turnově se blížil. Bez nadsázky jedna z největších akcí v historii města (počítáno až do dnešních dnů) klepala na dveře. A majitelé domů ve městě byli vyzýváni, aby „dali své domy a jejich okolí do pořádku, aby je k době výstavní vystrojili svátečně, a tak přivítali důstojně cizince, kteří sem na výstavu, třeba i zdaleka, zavítají“.

Opět se projevil problém s absencí budovy dívčí školy, která stále provizorně sídlila v nevyhovujících prostorách městského sirotčince (dnes Nová radnice). Výsledkem byla i vážnější epidemie chřipky, která zde udeřila silněji než v případě chlapecké školy, která měla podmínky vyhovující. Horší zdravotní stav a odolnost dětí vyrůstajících v období podvýživy a strádání válečných let se ve špatných hygienických podmínkách projevoval o to víc. Celkem 600 dívek z Turnova a okolí na svou vlastní budovu stále čekalo. V sirotčinci bylo umístěno celkem 12 tříd. A ze zprávy o zdravotních poměrech za rok 1924 Mudr. Krále víme, jak to v části

užívané dívčí školou vypadalo: úzké schodiště, úzké chodby se stálým průvanem a sklepní teplotou, malé místnosti přeplněné dětmi, malá okna a nedostatek světla, nedostatek čerstvého vzduchu a slunce, špatné podlahy a chatrný školní nábytek, tristní záchody atd. Na potřebě školy se shodli všichni, ovšem realizace byla stále daleko.

Po letech skončilo vybírání mýtného za přechod přes lávku v Dolánkách. Stalo se tak rozhodnutím Okresní správní komise s cílem zamezit opakujícím se nedorozuměním. Rok 1925 byl posledním rokem pronájmu dolánecské lávky.

Vrcholící přípravy Krajské výstavy byly doprovázeny mnohými úpravami jednotlivých městských částí. Upravil se městský sad, došlo k předláždění několika ulic. Ta hlavní – Skálova, neboť zde se nacházel vchod do výstaviště, byla rychle předlážděna

ještě v polovině června. Ulice byla uzavřena do 18. června, o tři dny později byla Krajská výstava slavnostně zahájena.

„V neděli odpoledne přišel na policejní strážníci strojník Josef Masařík z Durychova a oznámil, že byl povalen a přejet autem pana Švarce, při čemž utrpěl odřeniny na ruku. Při vyšetřování případu však vyšlo na jedno, že Masařík byl zřízen, jak zákon káže a že v tomto stavu promenoval po ulici právě v okamžiku, když auto přijíždělo. Výstražného znamení nedbal a motal se před autem dále, takže majitel auta byl nucen vysednouti a z jízdní dráhy jej odvésti a teprve potom volně odjet. Masařík, jenž zablánil před autem v rozpoložení myslí se po odjezdu auta za tímto rozběhl a upadl, načež křičel, že byl přejet; při pádu utrpěl odřeniny.“

Hlas Pojizerské, 10. dubna 1925 ★

Ohlédnutí za minulým čtvrtletím

Tento rok jsme zahájili ve velkém stylu, otevřeli jsme několik výstav, uspořádali besedy i komentované prohlídky, máme za sebou rekonstrukce vybraných expozic a další nás čekají. Mezi významné počiny patří reinstalace expozice Lidová kultura Pojizeří, slavnostně otevřená 6. února. Setkali jsme se s mnoha vzácnými hosty a prožili inspirativní chvíle. Máme radost, že mohly vzniknout tak působná instalace a prostor pro uchování tradic. Na fotografii zleva autorka expozice Vladimíra Jakoubčová s mecenáškou Dagmar Novou, která naše muzeum významně podporuje.

Skutečným svátkem tradic se stal Masopust na Dlaskově statku, který proběhl 22. února. Nechybělo nic, co pravému masopustnímu veselí patří – masky a maškary, hudba, tanec, výborné jídlo i pití a především spousta legrace.

Muzejní čtvrtletník

Vydává Muzeum Českého ráje v Turnově,
Skálava 71, 511 01 Turnov
Povolení MK ČR – E 15658. ISSN: 1801-4054
Odpovědná redaktorka: Marcela Beranová, DiS
Grafická úprava: Martina Hamouzová a Erika Hupatyčová
Sazba: Marcela Beranová, DiS
Tisk: Tiskárna UNIPRESS, s.r.o. Svobodova 1431, Turnov

Instalace kopie Svatoštěpánské koruny uher-
ských králů se stala skutečnou poctou zlat-
nickému řemeslu. Šperkař a zlatník Jiří Ur-
ban vytvořil mistrovské dílo, které doplnily
figurální smalty Zuzany Maškové a repliky
drahých kamenů od Jana Kroupy. Spolupráce
těchto výjimečných umělců dala vzniknout
tomuto jedinečnému klenotu.

Současné muzeum je dynamickým prostorem,
který slouží nejen k poznávání, ale i k odpočin-
ku a zábavě. Důkazem jsou Kurzy v Roubence
– propojují generace, inspirují k tvorbě a přiná-
šejí radost z objevování vlastních schopností.

V plném proudu je rekonstrukce expozice Ar-
cheologie regionu. Více se dočtete na straně
3. Těšit se můžete na poutavé výtvarné zpra-
cování, množství nových exponátů a zajímavý
pohled na nejstarší historii našeho kraje. ★

Kalendárium duben, květen, červen

Výstavy:

Výstavní sál

20. 2. – 1. 6. Vlasta Matoušová – Hmyz
a rostliny zblízka – Obrazy, kresby, grafika

13. 6. – 1. 2. 2026 O (ne)pobití Sasíků
pod Hrubou Skálou
Největší obraz ve střední Evropě pod
drobnohledem archeologů a historiků

Kamenářský dům

20. 3. – 18. 5. Starý sklep
Grafika, obrazy a skleněná tavená
plastika Vladislava Maška

5. 6. – 7. 9. Co je české, to je hezké aneb
český dekorativní manýrismus Štěpána
Klase

Dům 72

15. 5. – 7. 9. Peru '70
55 let od neštěstí pod Huascaránem

Mineralogický kabinet

14. 1. – 13. 7. Kolekce příbramských mine-
rálů ze sbírky MUDr. Jiřího Šolce

Klenotnice

13. 3. – 20. 4. Jiří Urban: kopie Svatoště-
pánské koruny

24. 4. – 22. 6. Do praku i do šperku
Neobyčejná krása obyčejných kamenů

Atrium muzea

3. 4. – 15. 5. Hrady a zámky u našich sou-
sedů: Výlet do Polska

Akce:

12. 4. (15:00) Křest monografie
„Vlasta Matoušová“ / Muzeum

17. 4. (17:00) Komentovaná prohlídka
kopie Svatoštěpánské koruny / Muzeum

19. 4. (9:00–17:00) Velikonoce na Dlaskově
statku

31. 5. – 1. 6. Staročeské řemeslnické trhy
Turnov 2025 / Areál muzea, městský park

5.–7. 6. Řezbářské sympozium na Dlaskově
statku

13. 6. Turnovská muzejní noc (17:00–24:00)
Muzeum / Dlaskův statek / Hvězdárna
Turnov / Dům přírody Dolánky

Otevírací doba

Muzeum Českého ráje v Turnově

duben úterý až neděle od 9:00 do 16:00

květen–červen úterý až neděle od 9:00 do 17:00

Dlaskův statek

duben–květen úterý až neděle od 9:00 do 16:00

červen úterý až neděle od 9:00 do 17:00

Změna programu vyhrazena.
Více na www.muzeum-turnov.cz

Uzávěrka tohoto čísla byla 20. března 2025.

Čtvrtletník je k dostání zdarma na pokladně muzea,
v informačních centrech a muzeích v okolí Turnova.

Na adrese beranova@muzeum-turnov.cz si můžete objednat zaslání
čtvrtletníku v elektronické podobě.

e-mail: beranova@muzeum-turnov.cz, tel.: 481 322 106

www.muzeum-turnov.cz